

Niektóre przepisy ogólne dotyczące Mszy Świętej (OWMR 273 – 287)

W homilii wygłoszonej w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, w dniu 10 czerwca 2004 roku papież Jan Paweł II ogłosił Rok Eucharystii. Rozpocznie go Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny, który odbędzie się od 10 do 17 października 2004 roku w Guadalajarze w Meksyku, zakończy zaś najbliższe zgromadzenie zwyczajne Synodu Biskupów, które zbierze się w Watykanie w dniach 2 – 29 października 2005 na temat „Eucharystia źródłem i szczytem życia i misji Kościoła”¹.

W związku z ogłoszonym Rokiem Eucharystii, ksiądz bp Stefan Cichy, Przewodniczący Komisji Liturgicznej przy EP, zaproponował zorganizowanie dni skupienia i rekolekcji poświęconych temu największemu skarbowi Kościoła².

Tak się wspaniale składa, że rozpoczęcie Roku Eucharystii zbiega się z I Dniem Wspólnoty Ruchu Światło – Życie, który przypada 17 X 2004. Zbieżność dat nie jest przypadkowa. Dla Ruchu Światło – Życie, charyzmatycznie ukierunkowanego na odnowę liturgiczną, stanowi to wezwanie do podjęcia działań mających na celu pogłębienie świadomości eucharystycznej wspólnot oazowych.

Diecezjalna Diakonia Liturgiczna Ruchu Światło – Życie w Katowicach rozpoczyna dzisiaj kolejny rok formacyjny scentralizowany wokół tajemnicy Eucharystii.

W poniedziałek każdego miesiąca zapraszam zainteresowanych liturgią do udziału w spotkaniach, które będą odbywały się w parafii św. Rodziny. Początek tych spotkań stanowią Nieszpory, następnie Eucharystia z konferencją i spotkanie w sali Oratorium. Ponadto w wyznaczoną sobotę każdego miesiąca będą odbywały się oazy liturgii, których zadaniem będzie przygotowanie wiernych do pełnienia funkcji liturgicznych (np. zakrystianina, lektora, komentatora, ceremoniarza itp.).

Niech ta inicjatywa wyrabia w zaangażowanych w działalność DDL, jak i uczestniczących w spotkaniach, świadomość eucharystyczną.

Dzisiejsza refleksja dotyczy *Niektórych przepisów ogólnych Mszy Świętej* (OWMR 273 – 287).

OWMR wymienia przepisy dotyczące:

Ucałowania – w ten sposób oddaje się cześć. Ten zwyczaj przyjął się w Polsce i należy się ołtarzowi i księdze Ewangelii (273).

Przyklęknięcia – jest znakiem, który wyraża na zewnątrz wolę i pragnienie człowieka, aby Bogu oddać cześć, aby zbliżając się do Niego przywitać go lub pożegnać w sposób najbardziej właściwy. Człowiek szuka gestów, które mogłyby najlepiej wyrażać jego pragnienie. My uznajemy, że szczególnie wymownym gestem jest uklęknięcie. Jest ono znakiem uniżenia się człowieka i oddania czci Bogu. Jest nim tylko wtedy, gdy jest wykonywane właściwie. Nie każdy gest podobny do przyklęknięcia, a w rzeczywistości ograniczający się do dygnięcia, albo nieokreślonych bliżej ruchów, można nazwać przyklęknięciem. Przyklękając należy pamiętać o następujących uwagach:

- a) klęka się zawsze na prawe kolano i nie czyni się przy tym żadnych innych gestów, np. znaku krzyża, lub skłonu,
- b) ciało powinno być wyprostowane,
- c) nie należy przyklękać w biegu, lecz zatrzymać się zwrócić się w odpowiednim kierunku i dopiero wtedy przyklęknąć,

¹ Wiadomości na stornie internetowej KAI z dnia 10 czerwca 2004

² Ks. bp S. Cichy, *Rok Eucharystii – czas refleksji nad Najświętszym Sakramentem oraz czas modlitwy i świadectwa*, w: Komisja Duszpasterstwa Ogólnego KEP, *Głosić Ewangelię nadziei*, Katowice 2004, s. 41 – 56.

- d) gdy przykłąkamy parami lub wszyscy ministranci razem, należy czynić to równocześnie i równo. Przy dużej ilości usługujących ceremoniarz może podać hasło do wspólnego przykłąknięcia.

Przykłąknięcie obowiązuje przed Najświętszym Sakramentem i przed Krzyżem świętym, od jego uroczystej adoracji w liturgii Wielkiego Piątku aż do rozpoczęcia Wigilii Paschalnej (274). Przykłąknięcie w liturgii eucharystycznej dotyczy wszystkich, ale w zależności od spełnianych funkcji różnie jest zalecane:

- a) Kapłan celebrujący przykłąka trzy razy: po podniesieniu Hostii, po podniesieniu kielicha i przed Komunią świętą.
- b) Jeśli zaś w prezbiterium jest tabernakulum z Najświętszym Sakramentem, kapłan, diakon i inni usługujący przykłąkają po przyjsciu do ołtarza i przed odejściem od niego, nie zaś podczas samej celebracji Mszy świętej.
- c) Poza tym przykłąkają wszyscy, którzy przechodzą przed Najświętszym Sakramentem, chyba że idą w procesji.
- d) Usługujący, którzy niosą krzyż procesyjny lub świece, zamiast przykłąknięcia wykonują skłon głowy.

Ukłon - wyraża uszanowanie i cześć oddawaną osobom lub ich wyobrażeniom.

Rozróżnia się dwa rodzaje ukłonów: pochylenie głowy i pochylenie ciała.

- a) Pochylenie głowy czyni się, wymawiając razem imiona Trzech Osób Boskich, imię Jezusa, Najświętszej Maryi Panny i Świętego, na cześć którego sprawuje się Mszę.
- b) Pochylenie ciała, czyli głęboki ukłon, czyni się: przed ołtarzem; podczas wypowiedzania modlitw: *Wszęchmogący Boże, oczyść i Przyjmij nas, Panie*; w czasie wyznania wiary na słowa: *I za sprawą Ducha Świętego*; w Kanonie Rzymskim na słowa: *Pokornie Cię błagamy*. W ten sposób pochyłony stoi diakon, gdy prosi o błogosławieństwo przed głoszeniem Ewangelii. Ponadto kapłan pochyła się nieco, kiedy w czasie konsekracji wymawia słowa Pańskie (275).

Okadzenia - jak to wynika ze świadectw Pisma świętego (por. Ps 140,2; Ap 8, 3), wyraża cześć i modlitwę. Kadzidla można używać według uznania w każdej formie Mszy świętej:

- a) podczas procesji na wejście;
- b) na początku Mszy, do okadzenia krzyża i ołtarza;
- c) w czasie procesji przed Ewangelią i podczas jej głoszenia;
- d) po złożeniu na ołtarzu chleba i kielicha – do okadzenia darów, krzyża, ołtarza, kapłana i ludu;
- e) podczas ukazania Hostii i kielicha po konsekracji (276).

Sposób okadzania: Kapłan nakłada kadzidło do kadzielnicy i błogosławi je znakiem krzyża, nic nie mówiąc. Przed okadzeniem i po jego wykonaniu oddaje się głęboki ukłon w stronę okadzanej osoby lub rzeczy, z wyjątkiem ołtarza i darów złożonych na ofiarę w Mszy świętej. Trzema rzutami kadzielnicy okadza się: Najświętszy Sakrament, relikwie świętego Krzyża i obrazy Chrystusa Pana wystawione do publicznej czci, dary złożone na ofiarę w Mszy świętej, krzyż ołtarzowy, Ewangeliarz, paschał, kapłana i lud. Dwoma rzutami kadzielnicy okadza się relikwie i obrazy Świętych wystawione do publicznej czci, i to tylko na początku celebracji, po okadzeniu ołtarza.

Ołtarz okadza się pojedynczymi ruchami kadzielnicy w ten sposób:

- a) jeśli ołtarz jest odsunięty od ściany, kapłan okadza go, obchodząc dokoła;
- b) jeśli ołtarz nie jest odsunięty od ściany, kapłan, przechodząc wzdłuż niego, okadza najpierw prawą, potem lewą stronę.

- c) Jeżeli krzyż jest na ołtarzu lub obok niego, okadza się go przed okadzeniem ołtarza. Natomiast jeżeli jest za ołtarzem, kapłan okadza go, gdy przed nim przechodzi.
- d) Dary ofiarne kapłan okadza trzema rzutami kadzielnicy, przed okadzeniem krzyża i ołtarza. Może też wykonać okadzenie darów, czyniąc nad nimi znak krzyża kadzielnicą (277).

Puryfikacja - ilekroć przyłgnie do palców jakaś część Hostii, zwłaszcza po łamaniu Chleba i Komunii wiernych, kapłan powinien otrzeć palce nad pateną, a jeśli to konieczne, obmyć je. Ma również zebrać części znajdujące się poza pateną (278). Naczynia liturgiczne puryfikuje kapłan, diakon albo ustanowiony akolita po Komunii lub po Mszy świętej, w miarę możliwości, na kredensie. Kielich puryfikuje się wodą albo wodą i winem; spożywa ją ten, kto dokonuje puryfikacji. Patenę wyciera się zwykle puryfikaterzem. Należy dbać o to, aby cała reszta Krwi Chrystusa, która by pozostała po rozdeleniu Komunii świętej, została od razu spożyta przy ołtarzu (279). Jeśli upadnie Hostia lub jakaś jej część, należy ją podnieść z czcią. Gdyby zaś rozlała się Najświętsza Krew, wtedy miejsce, na które spłynęła, należy obmyć wodą, a wodę wlać do kościelnej studzienki (280).

Komunia pod obiema postaciami - ze względu na wymowę znaku Komunia święta nabiera pełniejszego wyrazu, gdy jest przyjmowana pod obiema postaciami. W tej bowiem formie ukazuje się w doskonalszym świetle znak Uczty eucharystycznej i jaśniej wyraża się wola dopełnienia nowego i wiecznego przymierza we Krwi Pana; jaśniej też uwydatnia się związek istniejący pomiędzy Ucztą eucharystyczną a ucztą eschatologiczną w królestwie Ojca³ (281).

Jednak według katolickiej wiary przyjmuje się całego Chrystusa i prawdziwy Sakrament także pod jedną tylko postacią; dlatego ci, którzy przyjmują tylko jedną postać, gdy idzie o owoce Komunii, nie są pozbawieni żadnej łaski koniecznej do zbawienia⁴ (282). Komunia święta pod obiema postaciami jest dozwolona w przypadkach przewidzianych w rytuale. Ponadto mogą ją przyjmować następujące osoby:

- a) kapłani, którzy nie mogą celebrować ani koncelebrować;
- b) diakon i usługujący, którzy pełnią swoje funkcje we Mszy świętej;
- c) członkowie zgromadzeń w Mszy konwentalnej oraz Mszy zgromadzenia, alumni seminarium, uczestnicy rekolekcji lub zebrania jakiegoś zespołu duszpasterskiego.

Biskup katowicki wyznaczył w naszej archidiecezji okoliczności udzielania Komunii świętej pod obiema postaciami:

- a) nowożeńcom w czasie Mszy ślubnej,
- b) otrzymującym święcenia,
- c) chorym, którzy przyjmują wiatyk i wszystkim obecnym na Mszy św. w domu chorego,
- d) uczestnikom rekolekcji i zebrań duszpasterskich,
- e) małżonkom i osobom zakonnym w czasie Mszy ich jubileuszów,
- f) rodzicom, członkom rodziny oraz szczególnym dobroczyńcom uczestniczącym w Mszy św. nowo wyświęconego kapłana. W innych przypadkach należy zwrócić się do Kurii Archidiecezjalnej w Katowicach o osobiste zezwolenie⁵.

³ Por. Św. Kongregacja Obrzędów, Instrukcja *Eucharisticum mysterium*, 25 maja 1967, nr 32: AAS 59 (1967) 558.

⁴ Por. Sobór Trydencki, Sesja XXI (16 lipca 1562), Dekret o Komunii eucharystycznej, rozdz. 1-3: DS 1725-1729.

⁵ Kalendarz liturgiczny Archidiecezji Katowickiej 2004, Katowice 2003, s. 48-49.

Zasady te obowiązują także w kościołach zakonnych oraz w małych grupach (283).
Zasady obowiązujące przy udzielaniu Komunia świętej pod obiema postaciami:

- a) przy podawaniu kielicha posługuje z zasady diakon lub, gdy go nie ma, prezbiter; może usłużyć także ustanowiony obrzędem akolita lub inny nadzwyczajny szafarz Komunii świętej, albo też w razie potrzeby wierny upoważniony jednorazowo do tej funkcji;
- b) resztę Krwi Chrystusa, która by pozostała, winien spożyć przy oltarzu kapłan lub diakon albo też ustanowiony akolita, który usłużył przy kielichu. On też jak zwykle oczyszcza, wyciera i porządkuje naczynia liturgiczne (284).

Do udzielania Komunii świętej pod obiema postaciami należy przygotować:

- a) gdy Komunia odbywa się przez picie z kielicha, kielich wystarczającej wielkości albo kilka kielichów pod warunkiem jednak, aby pod koniec celebracji nie pozostało zbyt dużo Krwi Chrystusa do spożycia; przyjmujący Komunię po otrzymaniu Ciała Chrystusa przechodzi do usługującego przy kielichu i staje przed nim. On mówi: *Krew Chrystusa*, a przyjmujący Komunię odpowiada: *Amen*. Usługujący przy kielichu podaje mu kielich, który przyjmujący swoimi rękami zbliża sobie do ust; pije trochę z kielicha oraz oddaje go usługującemu i odchodzi, a usługujący ociera puryfikaterzem brzeg kielicha (286).
- b) gdy Komunię rozdziela się przez zanurzenie, należy zadbać, by hostie nie były zbyt cienkie ani zbyt małe, lecz nieco grubsze niż zazwyczaj, aby po częściowym zanurzeniu ich w Najświętszej Krwi można je było dogodnie rozdzielać; przyjmujący, trzymając pod ustami patenę komunijną, podchodzi do kapłana. Kapłan trzyma naczynie z cząstkami świętej Hostii, obok niego zaś stoi usługujący, który trzyma kielich. Kapłan bierze Hostię, częściowo zanurza ją w kielichu i ukazując ją mówi: *Ciało i Krew Chrystusa*. Przyjmujący odpowiada: *Amen*, otrzymuje od kapłana Sakrament do ust, po czym podchodzi (287).